Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 23 Cdo 327/2021, ECLI:CZ:NS:2021:23.CDO.327.2021.3

Číslo: 66/2022

Právní věta:

Právnická osoba nemá právo na odčinění nemajetkové újmy způsobené (samotným) neoprávněným zásahem do své pověsti podle § 135 odst. 2 o. z., není-li výslovně ujednáno jinak.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.11.2021

Spisová značka: 23 Cdo 327/2021

Číslo rozhodnutí: 66

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Dobrá pověst, Nemajetková újma (o. z.), Právnická osoba

Předpisy: § 135 odst. 2 o. z.
§ 2894 odst. 2 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, Cpjn 206/2010, uveřejněné pod číslem 58/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, popř. dále jen R 58/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2020, sp. zn. 23 Cdo 4263/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2010, sp. zn. 30 Cdo 3326/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 12. 2010, sp. zn. 30 Cdo 3908/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2018, sp. zn. 23 Cdo 5173/2017

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. 23 Cdo 5145/2017

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2019, sp. zn. 23 Cdo 3372/2018

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 30 Cdo 5111/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2011, sp. zn.30 Cdo 149/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 30 Cdo 1385/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2013, sp. zn. 32 Cdo 2309/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2014, sp. zn. 32 Cdo 1519/2012

Nález Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2001, sp. zn.I. ÚS 201/01, N 147/24 SbNU 59

Nález Ústavního soudu ze dne 20. 2. 2018, sp. zn. I. ÚS 3819/14, N 27/88 SbNU 397

Rozsudek ESLP ze dne 7. 2. 2012, stížnost č. 39954/08, ve věci Axel Springer AG proti Německu

Rozsudek ESLP ze dne 28. 4. 2005, stížnost č. 41604/98, ve věci Buck proti Německu

Rozsudek ESLP ze dne 16. 10. 2007, stížnost č. 74336/01, ve věci Wieser a Bicos Beteiligungen GmbH proti Rakousku

Rozsudek ESLP ze dne 15. 2. 2005, stížnost č. 68416/01, ve věci Steel a Morris proti Spojenému Království

Rozsudek ESLP ze dne 16. 6. 2015, stížnost č. 64569/09, ve věci Delfi AS proti Estonsku

Rozsudek ESLP ze dne 5. 12. 2017, stížnost č. 19657/12, ve věci Frisk a Jensen proti Dánsku

Rozsudek ESLP ze dne 8. 10. 2019, stížnost č. 15449/09, ve věci Margulev proti Rusku

Rozsudek ESLP ze dne 19. 7. 2011, stížnost č. 23954/10, ve věci Uj proti Maďarsku

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání žalovaného proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 6. 2020, sp. zn. 3 Cmo 118/2019, v rozsahu, v němž byl potvrzen výrok I rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 22. 3. 2019, sp. zn. 24 Cm 83/2018; jinak zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 6. 2020, sp. zn. 3 Cmo 118/2019, v rozsahu, v němž byly potvrzeny výroky II a III rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 22. 3. 2019, sp. zn. 24 Cm 83/2018, a v němž bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení, a rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 22. 3. 2019, sp. zn. 24 Cm 83/2018, v potvrzené části výroku II a ve výrocích III a IV, a v tomto rozsahu věc vrátil Krajskému soudu v Ústí nad Labem k dalšímu řízení.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 22. 3. 2019, č. j. 24 Cm 83/2018-107, uložil žalovanému povinnost odstranit z webových stránek specifikované části textu zveřejněného žalovaným dne 23. 12. 2017 týkající se výsledků práce žalobkyně (výrok I), uložil žalovanému povinnost zveřejnit na webových stránkách a sociální síti omluvu žalobkyni (výrok II), uložil žalovanému povinnost tuto omluvu zaslat na adresu sídla žalobkyně (výrok III) a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky (výrok IV).

2. Rozhodl tak o žalobě, kterou se žalobkyně domáhala po žalovaném ochrany před zásahem do své pověsti, jehož se žalovaný dle žalobkyně měl dopustit zveřejněním nepravdivých a zavádějících tvrzení v článku uveřejněném na webových stránkách žalovaného dne 23. 12. 2017. Žalovaný na svoji obranu uvedl, že k zásahu do pověsti žalobkyně zveřejněním předmětného článku, jenž se kriticky věnuje kvalitě biologických hodnocení a posudků zpracovávaných pro investiční záměry v Ústeckém

kraji, nedošlo a pokud by k tomu došlo, jednalo by se o realizaci ústavně zaručené svobody projevu a přípustné hodnocení kvality práce žalobkyně.

3. K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze napadeným rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích I a III a ve výroku II v rozsahu uložení povinnosti žalovanému uveřejnit omluvu žalobkyni na webových stránkách, dále změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku II tak, že zamítl žalobu o uložení povinnosti žalovanému uveřejnit omluvu žalobkyni na sociální síti, a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.

4. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, jež v odvolacím řízení nedoznala změn, podle kterých žalobkyně je obchodní společností působící v oblasti ochrany přírody a odpadového hospodářství. Žalovaný je spolkem, jehož účelem je mimo jiné ochrana životního prostředí a prosazování transparentního rozhodování ve veřejné správě.

5. Dne 23. 12. 2017 byl na webových stránkách žalovaného uveřejněn text označený jako „KÚ: P. C. J. zpracoval nedostatečný a nereprezentativní posudek“. Tento text byl na základě předžalobní výzvy v březnu 2018 žalovaným pozměněn a v této podobě je přístupný na webových stránkách žalovaného. Je adresován investorům a varuje je před nekvalitně zpracovanými hodnoceními investičních záměrů. Výslovně zmiňuje žalobkyni jako opakovaného původce nekvalitních hodnocení investičních záměrů, dále ji takto označuje nepřímo odkazem na investiční záměr, u něhož žalobkyně zpracovávala jeho hodnocení, a odkazem na štítky osob, které pro žalobkyni pracují. Kromě toho článek vzbuzuje u čtenářů dojem, že žalobkyně zpracovávala hodnocení i u jiných investičních záměrů potýkajících se s obtížemi. Dále žalovaný v textu líčí neblahé vyhlídky investora, který si objedná zpracování hodnocení záměru u nekvalitního zpracovatele, v důsledku čehož dochází k zastavení či zdržení projektu. I po úpravě textu z března 2018 označuje žalovaný práci žalobkyně jako nekvalitní a nabádá investory, že se jim nevyplatí nechat si u nekvalitních zpracovatelů, včetně žalobkyně a osob pro ni pracujících, hodnocení záměru zpracovat. V řízení bylo prokázáno nepatrné pochybení žalobkyně při provádění biologického hodnocení v lokalitě K.

6. Po právní stránce se odvolací soud ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že uveřejnění předmětného textu představuje neoprávněný zásah do pověsti žalobkyně podle § 135 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), neboť obsahuje hodnotící úsudek, jenž nemá reálný (pravdivý) podklad. Hodnotící úsudek o „nekvalitě“ práce žalobkyně nelze dle odvolacího soudu vyřknout na podkladě dvou případů hodnocení záměrů vypracovaných žalobkyní, o nichž je žalovaný subjektivně přesvědčen, že nebyla provedena správně. Zjištění nepatrného pochybení žalobkyně při vypracování jednoho hodnocení nemůže být věcným podkladem pro paušální hodnocení práce žalobkyně jako opakovaně nekvalitní. Vytýkané jednání žalovaného tak představuje projev nepřípustné paušální kritiky, tedy kritiky vybočující z „fair“ projevu, která přesáhla určitou přípustnou intenzitu takovou měrou, kterou již v demokratické společnosti nelze tolerovat, a to i vzhledem ke skutečnosti, že žalobkyni nelze považovat za osobu veřejně činnou. V projednávané věci tak dle odvolacího soudu převažuje zájem na zachování pověsti žalobkyně nad zájmem na ochraně svobody projevu a práva na informace a žalovaný je povinen závadný stav požadovaným způsobem odstranit.

7. Žalobkyni byla dle odvolacího soudu způsobena vytýkaným jednáním žalovaného nehmotná újma snížením její vážnosti, k jejíž reparaci je přiměřeným zadostiučiněním podle § 2894 odst. 2 o. z. omluva. Způsobu a rozsahu zásahu žalovaného odpovídá dle odvolacího soudu požadavek žalobkyně na uveřejnění omluvy na webových stránkách žalovaného a zaslání omluvného dopisu, nikoli však uveřejnění omluvy na profilu žalovaného na sociální síti, na němž předmětný text uveřejněn nebyl.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

8. Rozsudek odvolacího soudu napadl žalovaný dovoláním, které považuje za přípustné podle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), pro posouzení právních otázek, jež nebyly dle žalovaného v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešeny, popřípadě jsou rozhodovány rozdílně.

9. Na prvním místě klade žalovaný dovolacímu soudu otázku, podle jakých kritérií má být posuzován střet práva na svobodu projevu nepodnikající osoby a práva na dobrou pověst podnikající právnické osoby, což je dle žalovaného otázka, jež dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena. Nesprávnost právního posouzení věci odvolacím soudem spatřuje žalovaný v tom, že odvolací soud dostatečně neodlišil koncepční rozdíly ochrany osobnosti člověka a jeho osobnostních práv oproti ochraně osobních práv právnických osob. Rozhodovací praxe týkající se střetu práv fyzických osob či dvou podnikajících právnických osob není proto dle žalovaného použitelná u střetu práv nepodnikající a podnikající právnické osoby.

10. Dále shledává žalovaný své dovolání přípustné pro řešení druhé otázky, za jakých podmínek lze považovat právnickou osobu za osobu veřejně činnou, což je dle žalovaného otázka, jež dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena. Odvolacímu soudu vytýká nesprávné právní posouzení významu veřejné činnosti žalobkyně, jež musí snést větší míru kritiky. Dle žalovaného je smyslem všech právnických osob veřejná činnost a z tohoto důvodu se zapisují do rejstříků. Žalobkyně navíc podniká v oblasti veřejného zájmu a rozhodla se soustředit své podnikání na investiční záměry, kterou jsou pod drobnohledem veřejnosti.

11. Dovolání je dle žalovaného přípustné rovněž pro řešení třetí otázky, zda hodnotící výrok o opakovaně nekvalitní práci vybočuje z mezí přípustné kritiky, což je dle žalovaného otázka, jež dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena. Odvolací soud dle žalovaného nevzal při svém právním posouzení věci v úvahu, že mimo ústavně garantovanou svobodu projevu může vybočovat pouze takový výrok, který zcela postrádá věcný základ. Žalovaný přitom uvedl dva příklady činnosti žalobkyně, které považuje za nekvalitní. Navíc výrok o nekvalitě práce není vůbec způsobilý poškodit dobrou pověst žalobkyně.

12. Dle žalovaného nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena ani čtvrtá otázka, zda může právnická osoba z titulu ochrany názvu, pověsti či soukromí požadovat náhradu nemajetkové újmy. Žalovaný má za to, že dle účinné zákonné úpravy nárok právnické osobě na přiměřené zadostiučinění v takovém případě nepřísluší.

13. Žalovaný shledává své dovolání přípustným rovněž pro řešení páté otázky, zda je možný zásah veřejné moci do svobody projevu v situaci, kdy lze zásah do dobré pověsti napravit jinak, což je dle žalovaného otázka, jež je v rozhodovací praxi řešena rozdílně. Žalovaný má za to, že odvolací soud posoudil podmínku subsidiarity zásahu veřejné moci do svobody projevu v rozporu se závěry vyjádřenými v nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03, jež by se dle žalovaného měly uplatnit i v případě osob, které nejsou veřejně činné. Předmětné výroky byly uveřejněny na webových stránkách a žalobkyni tak nic nebránilo napsat ke článku komentář, kde by polemizovala s výrokem žalovaného, nebo se bránit vyjádřením na vlastním webu, na sociálních sítích či vyjádřením pro média nebo věc řešit smírně přímo se žalovaným.

14. Kromě toho žalovaný odvolacímu soudu vytýká, že přiznal žalobkyni plnění nad rámec žalobního návrhu a že obsah uložené omluvy není pravdivý.

15. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud změnil napadený rozsudek odvolacího soudu tak, že žalobu zamítne.

16. K dovolání žalovaného se žalobkyně vyjádřila tak, že považuje dovolání za nepřípustné.

III.
Přípustnost dovolání

17. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno v zákonné lhůtě a oprávněnou osobou, zastoupenou advokátem (§ 240 odst. 1 a § 241 odst. 1 o. s. ř.), posoudil, zda je dovolání přípustné.

18. Dovolací soud na úvod uvádí, že posoudil rozsah dovolání žalovaného s přihlédnutím k celkovému obsahu dovolání (§ 41 odst. 2 o. s. ř.) a dovodil, že proti té části rozsudku odvolacího soudu, kterou byl změněn výrok II rozsudku soudu prvního stupně tak, že se žaloba zamítá, a proti nákladovému výroku rozsudku odvolacího soudu dovolání ve skutečnosti nesměřuje, neboť ve vztahu k těmto částem rozsudku odvolacího soudu postrádá dovolání jakékoli odůvodnění.

19. Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

20. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

21. Podle § 241a odst. 1 až 3 o. s. ř. dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odst. 1). V dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh) (odst. 2). Důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení (odst. 3).

22. První otázka dovolatele přípustnost dovolání nezakládá, neboť tato otázka již byla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena a odvolací soud se při jejím řešení od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu neodchýlil.

23. Dovolací soud ve své rozhodovací praxi dospěl (na základě výkladu § 19b odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, dále též jen „obč. zák.“, jehož principy se při posouzení neoprávněnosti zásahu do pověsti právnické osoby uplatní obdobně i v poměrech právní úpravy účinné od 1. 1. 2014, srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2018, sp. zn. 23 Cdo 5173/2017, a ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. 23 Cdo 5145/2017) k závěru, podle kterého ke vzniku deliktních závazků z neoprávněného zásahu do pověsti právnické osoby musí být jako předpoklad odpovědnosti splněna (mimo jiné) podmínka existence konkrétního zásahu vůči pověsti právnické osoby (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2448/2007). Musí zde proto existovat takové neoprávněné jednání žalovaného, jež je objektivně způsobilé zasáhnout do pověsti žalobce jako právnické osoby (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 149/2010, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2020, č. j. 23 Cdo 3945/2019).

24. Ochrana (dobré) pověsti je chápána jako ústavní hodnota bez ohledu na to, zda jde o pověst osoby fyzické či právnické (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2018, sp. zn. 23 Cdo 5173/2017). Pro posouzení okolností zásahu do pověsti právnické osoby podle § 135 odst. 2 o. z. zveřejněním znevažujícího výroku týkajícího se právnické osoby je proto možno přiměřeně vycházet ze závěrů rozhodovací praxe dovolacího soudu o posuzování zásahu do (všeobecného) absolutního

osobnostního práva člověka snížením jeho cti a vážnosti, resp. jeho dobré pověsti (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 3. 9. 2002, sp. zn. 28 Cdo 1375/2002, a ze dne 6. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 149/2010, dále pak např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 30 Cdo 1385/2006, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 23 Cdo 2758/2010, či rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1551/2011, a ze dne 25. 2. 2015, sp. zn. 23 Cdo 3132/2014).

25. Podmínky vzniku deliktních závazků z neoprávněného zásahu do pověsti právnické osoby je třeba posoudit vždy podle konkrétních okolností věci (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 30 Cdo 5111/2009, a ze dne 6. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 149/2010).

26. Dospěl-li odvolací soud v projednávané věci na základě skutkových zjištění (jež dovolacímu přezkumu nepodléhají, srov. § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř.), včetně zjištění o účelu založení účastníků řízení a předmětu jejich činnosti, a na základě individuálního posouzení povahy předmětných výroků žalovaného a jejich (objektivních) účinků na pověst žalobkyně s ohledem na konkrétní zjištěné okolnosti věci k závěru, že jednání žalovaného (jako zapsaného spolku) je objektivně způsobilé zasáhnout do pověsti žalobkyně (jako obchodní korporace), nikterak se odvolací soud od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu při řešení dovolatelem předestřené otázky neodchýlil.

27. Přípustnost dovolání nezakládá ani dovolatelem formulovaná druhá otázka, neboť rovněž tato otázka již byla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena a odvolací soud se při jejím řešení od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu neodchýlil.

28. Dovolateli lze přisvědčit v názoru, že při posuzování podmínek deliktu neoprávněného zásahu do pověsti právnické osoby je nutno zohlednit i skutečnost, zda se kritika týká záležitosti veřejného zájmu. Debata o věcech veřejných požívá velmi silnou ochranu. Svoboda projevu totiž představuje jeden ze základních pilířů demokratické společnosti, jednu ze základních podmínek jejího pokroku a rozvoje každého jednotlivce, přičemž se vztahuje nejen na informace a myšlenky, které jsou přijímané příznivě či jsou považovány za neškodné či bezvýznamné, ale i na ty, které zraňují, šokují nebo znepokojují (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2019, sp. zn. 23 Cdo 3372/2018, popř. nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1511/13, a ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2051/14).

29. Osoby dotčené debatou o věcech veřejných (tzv. osoby veřejného zájmu) proto požívají ve vztahu ke kritice jejich činnosti zásadně nižší ochrany než osoby soukromé sféry. Měřítka posouzení rozsahu zveřejněných skutkových tvrzení a přiměřenosti hodnotících soudů jsou v případě těchto osob mnohem měkčí (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3770/2011, uveřejněný pod číslem 31/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2016, sp. zn. 30 Cdo 464/2016).

30. Dovolací soud ve svém rozhodování dovodil, že tzv. osobou veřejného zájmu je v tomto smyslu osoba, jež vstoupila na veřejnou scénu. Tato osoba musí počítat s tím, že jakožto osoba veřejně známá bude pod drobnohledem veřejnosti, která se zajímá o její jak profesní, tak i soukromý život, a současně jej hodnotí, zvláště jedná-li se o osobu, která spravuje veřejné záležitosti. Veřejnost je oprávněna být o těchto osobách informována pro možnost posouzení způsobilosti jak odborné, tak morální, zastávat a náležitě obstarávat věci veřejné. Prezentace těchto údajů a jejich případná kritika však musí souviset s veřejnou činností, kterou daná osoba vykonává (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1174/2007, uveřejněné pod číslem 29/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

31. Věcí veřejnou jsou veškeré agendy státních institucí, jakož i činnost osob působících ve veřejném

životě, tj. např. činnost politiků místních i celostátních, úředníků, soudců, advokátů, popř. kandidátů či čekatelů na tyto funkce; věcí veřejnou je ovšem i umění včetně novinářských aktivit a showbyznysu a dále vše, co na sebe upoutává veřejnou pozornost. Tyto veřejné záležitosti, resp. veřejná činnost jednotlivých osob, mohou být veřejně posuzovány (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2563/2009, popř. nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03).

32. Jedná se tudíž o osoby, jež zastávají nějaký veřejný úřad anebo využívají veřejné zdroje a široce řečeno, všechny ty, kteří hrají roli ve veřejném životě, ať už v politice, ekonomii, umění, sociální sféře, sportu nebo v nějakém jiném oboru, popř. se jedná o tzv. osoby veřejného zájmu na základě chování, kdy taková osoba na sebe nejprve upozorní nějakým kontroverzním činem a posléze se k dané věci vyjadřuje do médií (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3770/2011, uveřejněný pod číslem 31/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

33. Proto dospěl-li odvolací soud k závěru, že žalobkyni nelze pouze na základě zjištění o zpracovávání biologických hodnocení území na objednávku od jiných osob (při výkonu jejího podnikání), jež tyto osoby používají (resp. mohou použít) jako podklad k rozhodnutí v některých správních řízeních (v oblasti ochrany přírody a krajiny), považovat za tzv. osobou veřejného zájmu, nikterak se odvolací soud od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu neodchýlil. Činnost žalobkyně spočívající ve zpracování těchto podkladů není jako taková výkonem veřejného úřadu (byť se jedná o činnost odbornou a veřejnoprávně upravenou) ani způsobem využívání veřejných zdrojů ani vstupováním do veřejného života, např. v politice, ekonomii či sociální sféře, nebo prováděním činnosti umělecké, sportovní, publicistické či jiné obdobné činnosti, jež by byla založena na upoutávání veřejné pozornosti. Ostatně dle skutkových zjištění je předmětný text adresován investorům a jeho účelem je varování před (soukromou) objednávkou nekvalitně zpracovaného biologického hodnocení, tedy jde o určitou radu investorům, jak správně obstarávat jejich vlastní (hospodářské) záležitosti.

34. Dovolání není přípustné ani pro řešení třetí otázky dovolatele, neboť i v tomto případě již byla položená otázka v rozhodování dovolacího soudu vyřešena a odvolací soud se při jejím řešení od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu neodchýlil.

35. Dovolací soud ve svém rozhodování dospěl k závěru, že posuzování neoprávněnosti zásahu do pověsti právnické osoby je založeno na vzájemném poměřování střetávajících se ústavně zaručených práv, a to základního práva každého (tj. i osoby právnické) na zachování dobré pověsti dle čl. 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a politického práva na svobodu projevu a na informace dle čl. 17 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2020, sp. zn. 23 Cdo 3945/2019).

36. Ustálená rozhodovací praxe dovolacího soudu a Ústavního soudu přitom důsledně vychází ze zásady rovnosti ústavních práv, podle které žádné ústavně zaručené právo není samo o sobě nadřazeno jinému (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3063/2009, či nález Ústavního soudu ze dne 10. 12. 1997, sp. zn. II. ÚS 357/96). Proto je třeba vždy vážit konkurující si ústavně chráněné statky s ohledem na konkrétně skutkově utvořený základ, a to v tom smyslu a tak, aby oba konkurující si statky byly v co největší míře zachovány, a nelze-li tomuto požadavku vyhovět, je třeba zdůvodnit zásah do jednoho z konkurujících si statků při uplatnění principů proporcionality (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1483/2013, či nález Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05).

37. Pro oblast ochrany pověsti dotčené osoby (tj. včetně osob právnických) se uvedená zásada projevuje tím, že je třeba vždy zkoumat míru (intenzitu) tvrzeného porušení základního práva na ochranu dobré pověsti, a to v kontextu se svobodou projevu a s právem na informace a se zřetelem

na požadavek proporcionality uplatňování těchto práv a jejich ochrany (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2796/2005, a ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 30 Cdo 5018/2007, či nález Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2000 ve věci sp. zn. I. ÚS 156/99).

38. V tomto smyslu při posuzování otázky, zda jednání spočívající ve zveřejnění výroku způsobilého zasáhnout do pověsti právnické osoby je neoprávněné, je nutno dle ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu rozlišovat, zda posuzovaný výrok má povahu skutkového tvrzení či hodnotícího úsudku (soudu). Skutkové tvrzení se opírá o fakt, o objektivně existující realitu, která je zjistitelná pomocí dokazování; pravdivost tvrzení je tedy ověřitelná. Proto pravdivá informace není v zásadě způsobilá zasáhnout do pověsti jiného, pokud není podána tak, že zkresluje skutečnost (aniž by však zároveň nemohla zasáhnout jiné osobní hodnoty dotčeného). Hodnotící úsudek (kritika) naopak vyjadřuje subjektivní názor svého původce, který k danému faktu zaujímá určitý postoj tak, že jej hodnotí z hlediska správnosti a přijatelnosti, a to na základě vlastních (subjektivních) kritérií. Hodnotící úsudek proto nelze jakkoli dokazovat, je však nutné zkoumat, zda se zakládá na pravdivé informaci, zda je forma jeho veřejné prezentace přiměřená a zda zásah do pověsti jiného je nevyhnutelným průvodním jevem výkonu kritiky, tedy zda primárním cílem kritiky není hanobení a zneuctění dané osoby (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1174/2007, uveřejněné pod číslem 29/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1551/2011).

39. Lze tak shrnout, že prezentace hodnotícího úsudku a z něj vyplývající kritika je přípustná (oprávněná) tehdy, jde-li o kritiku věcnou a konkrétní, stejně jako přiměřenou, a to i co do obsahu a formy veřejné prezentace (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2020, sp. zn. 23 Cdo 3945/2019).

40. O věcnou kritiku nejde tam, kde kritika vychází z nepravdivých podkladů, a která z těchto nepravdivých podkladů dovozuje vlastní hodnotící úsudky. Byť posuzování samotných hodnotících úsudků z hlediska jejich pravdivosti či nepravdivosti je ze subjektivní povahy úsudku vyloučeno, nelze pominout, že každé hodnocení se nezbytně odvozuje od skutkových podkladů. Hodnotící úsudek musí být závěrem, který lze na základě existujících skutečností logicky dovodit (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2008, sp. zn. 30 Cdo 1315/2008).

41. Požadavkem na konkrétní kritiku je to, že její potřebné výchozí podklady tvoří konkrétní objektivní skutečnosti. Kritika se tak musí vyvarovat toliko všeobecných soudů, které nejsou opřeny o potřebné konkrétní skutečnosti. I úsudek všeobecného rázu proto musí být podmíněn odpovídajícími existujícími skutečnostmi. Proto i všeobecná výtka závadného chování kritizovaného musí být vždy podložena určitým chováním posuzované osoby projeveným navenek – v opačném případě by se jednalo o kritiku nepřípustnou (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3567/2010).

42. Přiměřenost kritiky předpokládá, že při ní nejsou překročeny meze nutné k dosažení sledovaného a zároveň společensky uznávaného účelu, a to jak z hlediska jejího obsahu, tak i formy její veřejné prezentace. Vybočí-li publikovaný názor z mezí obecně uznávaných pravidel slušnosti v demokratické společnosti, ztrácí tím charakter korektního úsudku (zprávy, komentáře) a jako takový se zpravidla ocitá již mimo meze právní ochrany (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 30 Cdo 1490/2006, a ze dne 6. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 149/2010).

43. Při zohlednění shora uvedených závěrů ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a Ústavního soudu lze v poměrech projednávané věci dovodit, že odvolací soud se svým rozhodnutím od této rozhodovací praxe neodchýlil. Odvolací soud dospěl na základě skutkových zjištění (jež, jak uvedeno shora, dovolacímu přezkumu nepodléhají) k závěru, že hodnotící úsudek o „nekvalitě“ práce žalobkyně představuje nepřípustnou paušální kritiku vybočující z mezí „fair“ projevu, kterou již nelze

v demokratické společnosti tolerovat, je-li taková kritika vyřknuta na základě jediného nepatrného zjištěného pochybení v činnosti žalobkyně. Proto uzavřel-li odvolací soud, že takováto kritika s ohledem na konkrétní okolností dané věci postrádá podmínku své věcnosti, jež vyžaduje, aby se kritika vyvarovala toliko všeobecných (paušalizujících) soudů, které nejsou opřeny o potřebné konkrétní skutečnosti, a aby hodnotící úsudek byl závěrem, který lze na základě existujících skutečností logicky dovodit, je jeho rozhodnutí v souladu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu.

44. Navíc závěr odvolacího soudu, že v důsledku jednání žalovaného (skutečně) vznikla žalobkyni nemajetková újma poškozením její pověsti, je skutkovým zjištěním odvolacího soudu, nikoli právní otázkou, proto je nelze zpochybnit právním důvodem nesprávného právního posouzení věci (srov. § 241a odst. 1 o. s. ř.). Námitka žalovaného v tomto směru tudíž nemůže založit ani přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2013, sp. zn. 30 Cdo 193/2013, ze dne 18. 8. 2020, sp. zn. 23 Cdo 268/2020, a ze dne 18. 12. 2020, sp. zn. 23 Cdo 1870/2020).

45. Stejně tak přípustnost dovolání nezakládá pátá otázka dovolatele, neboť se nejedná o otázku, jež by byla v rozhodování dovolacího soudu rozhodována rozdílně, jak uvádí dovolatel, přičemž odvolací soud se při jejím řešení od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu neodchýlil.

46. Dovolateli lze přisvědčit, že dovolací soud ve svém rozhodování dospěl k závěru, podle kterého mocenský zásah do svobody projevu za účelem ochrany pověsti jiných by se měl dostavit subsidiárně, tedy pouze tehdy, pokud škodu není možno napravit jinak, tj. např. užitím přípustných možností k oponování kontroverzním a zavádějícím názorům. Tak lze často minimalizovat škodlivý následek sporných výroků mnohem efektivněji, než cestou soudního řízení. Pro osoby činné v oblasti veřejného života, ať již jde o politiky nebo o osobnosti veřejně známé, obecně platí, že mimo jiné disponují mnohem snadnějším přístupem k médiím a mají tak mnohem snadnější možnost vyvrátit to, co ony samy považují za smyšlenky. Státní moc proto může diskusi o těchto otázkách regulovat jen výjimečně a jen v míře zcela nezbytně nutné (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2563/2009, a ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 30 Cdo 524/2011, popř. nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03).

47. Dovolatel však opomíjí, že omezení možnosti zásahu veřejné moci do svobody projevu je podmíněn právě tím, že poškozený jako tzv. osoba veřejného zájmu má v zásadě odpovídající přístup k příslušným médiím, prostřednictvím kterých k zásahu do pověsti došlo, a tudíž je (vzhledem ke konkrétním okolnostem věci) namístě kritickou diskusi prostřednictvím takového média pouze regulovat, nikoli do ní mocensky zasahovat.

48. V poměrech projednávané věci se však o takovou situaci nejednalo, neboť k zásahu do pověsti žalobkyně nedošlo prostřednictvím hromadného sdělovacího prostředku, k němuž by žalobkyně (jako tzv. osoba veřejného zájmu) měla srovnatelný přístup a s žalovaným zde mohla vést vzájemnou kritickou diskusi. Dle skutkových zjištění soudů došlo k zásahu do pověsti žalobkyně prostřednictvím vlastní webové stránky žalovaného, a to v takové její části, jejíž obsah žalovaný sám vytváří, spravuje a kontroluje. Ostatně opačný názor dovolatele by vedl v konečném důsledku k nepřípustnému závěru, že v prostředí internetových webových stránek je právní ochrana před neoprávněným zásahem do pověsti reálně vyloučena právě tím, že dotčená osoba se může prakticky vždy k zásahu do své pověsti vyjádřit buď připojením komentáře do připojeného diskuzního blogu nebo provozovat vlastní webové stránky.

49. Proto ani při řešení této otázky se odvolací soud od ustáleného rozhodovací praxe dovolacího soudu neodchýlil.

50. Přípustnost dovolání nemůže založit ani námitka dovolatele, jíž dovolatel vytýká odvolacímu soudu existenci vady řízení (že přiznal žalobkyni plnění nad rámec žalobního návrhu), neboť vada řízení sama o sobě přípustnost dovolání nezakládá (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2020, sp. zn. 23 Cdo 3500/2019, uveřejněný pod číslem 46/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a dále usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2014, sp. zn. 23 Cdo 1453/2014, či ze dne 4. 2. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4905/2014).

51. Dovolací soud nicméně shledává dovolání přípustným pro řešení čtvrté otázky dovolatele, zda se právnická osoba může (úspěšně) domáhat z titulu ochrany před neoprávněným zásahem do své pověsti podle § 135 odst. 2 o. z. s účinností od 1. 1. 2014 odčinění takto způsobené nemajetkové újmy, neboť tato otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena. A to ani v žalobkyní odkazovaném rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. 23 Cdo 5145/2017, v němž byla řešena otázka, zda předmětné výroky žalovaného byly způsobilé zasáhnout pověst žalobkyně, a nikoli otázka, zda v důsledku takového případného zásahu vzniká či nevzniká deliktní závazek k odčinění nemajetkové újmy. Obdobně pak Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 18. 6. 2019, sp. zn. 23 Cdo 3372/2018, založil své rozhodnutí o dovolání žalovaného na závěru, že předmětné výroky nevybočily z rámce přípustné veřejné kritiky a do pověsti žalobkyně neoprávněně nezasáhly, a tudíž dovolání žalobkyně k otázce způsobu odčinění tvrzené nemajetkové újmy způsobené těmito výroky odmítl.

IV.
Důvodnost dovolání

52. Dovolání je v tomto rozsahu důvodné, neboť rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

53. Právní posouzení věci je činnost soudu spočívající v podřazení zjištěného skutkového stavu pod hypotézu (skutkovou podstatu) vyhledané právní normy, jež vede k učinění závěru, zda a komu soud právo či povinnost přizná, či nikoliv.

54. Nesprávným právním posouzením věci je obecně omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav (skutková zjištění), tj. jestliže věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Aplikovaná právní úprava

55. Podle skutkových zjištění odvolacího soudu došlo ke skutečnosti, z níž má uplatněný nárok vyplývat, po 1. 1. 2014, proto práva a povinnosti z toho plynoucí je třeba podle § 3028 odst. 1 o. z. posuzovat podle občanského zákoníku účinného od tohoto data.

56. Je třeba předznamenat, že žalobkyně se předmětné omluvy po žalovaném domáhá v souvislosti s tvrzením o vzniku nemajetkové újmy v důsledku neoprávněného zásahu do své pověsti a výslovně za účelem odčinění takto vzniklé újmy. Odvolací soud právně posoudil tento návrh žalobkyně jako nárok na přiznání přiměřeného zadostiučinění k odčinění nemajetkové újmy způsobené žalobkyni ve smyslu § 2894 odst. 2 o. z. a proti důvodnosti takto přiznaného nároku brojí žalovaný svým dovoláním, když v rámci vylíčení předpokladů přípustnosti dovolání formuluje v tomto smyslu právní otázku, s níž přípustnost svého dovolání spojuje.

57. Podle § 135 o. z. právnická osoba, která byla dotčena zpochybněním svého práva k názvu nebo která utrpěla újmu pro neoprávněný zásah do tohoto práva, nebo které taková újma hrozí, zejména neoprávněným užitím názvu, se může domáhat, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek (odst. 1). Stejná ochrana náleží právnické osobě proti tomu, kdo bez

zákonného důvodu zasahuje do její pověsti nebo soukromí, ledaže se jedná o účely vědecké či umělecké nebo o tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství; ani takový zásah však nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy právnické osoby (odst. 2).

58. Podle § 2894 odst. 2 o. z. nebyla-li povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu výslovně ujednána, postihuje škůdce, jen stanoví-li to zvlášť zákon. V takových případech se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučinění posoudí obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu.

59. Oproti právní úpravě účinné do 31. 12. 2013 uplatňuje současná právní úprava v oblasti podmínek soukromého deliktního závazku k odčinění nemajetkové újmy (resp. tzv. satisfakčního nároku) odlišná východiska. Závazek k odčinění nemajetkové újmy není v současnosti pojímán jako důsledek (resp. součást) jednotlivých zvláštních práv (resp. nároků) vyplývajících z deliktního zásahu do některých (v zákoně vyjmenovaných) soukromých práv (resp. jako soubor jednotlivých samostatně existujících závazků spjatých vždy s konkrétní zákonem vymezenou deliktní skutkovou podstatou), nýbrž je považován za součást obecné úpravy deliktního závazku k náhradě (majetkové a nemajetkové) újmy, což souvisí s uplatněnou koncepcí jednotné právní úpravy deliktního (škodního) práva v rekodifikované podobě soukromého práva (srov. důvodovou zprávu k návrhu občanského zákoníku, sněmovní tisk č. 362/0, 6. volební období Poslanecké sněmovny Parlamentu, 2010-2013, dále též jen „důvodová zpráva k o. z.“).

60. Podle současné právní úpravy je tak nutno rozlišovat mezi podmínkami vzniku jednotlivých (zvláštních) deliktních závazků vyplývajících ze samotného neoprávněného porušení (popř. ohrožení) cizího soukromého práva (typicky spjatých s tzv. nárokem zápůrčím a tzv. nárokem odstraňovacím), oproti vzniku (obecného) deliktního závazku k odčinění nemajetkové újmy poskytnutím přiměřeného zadostiučinění, jehož podmínkou je, aby nemajetková újma, jež má být poskytnutím přiměřeného zadostiučinění odčiněna, na straně poškozeného (obdobně jako v případě takto způsobené újmy majetkové) skutečně vznikla (v tomto smyslu srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2020, sp. zn. 23 Cdo 4263/2019).

61. V rámci takto chápaného (jednotného) deliktního práva k náhradě újmy současná právní úprava nicméně nepovažuje závazek k odčinění nemajetkové újmy, na rozdíl od náhrady újmy na jmění (škody), za pravidelný důsledek porušení právní povinnosti (resp. zásahu do cizího práva), nýbrž předpokládá vznik tohoto závazku (výjimečně) pouze tehdy, byla-li taková povinnost výslovně ujednána nebo stanoví-li tak zvlášť zákon (§ 2894 odst. 2 o. z.).

62. Případy, kdy zákon zvlášť stanoví povinnost odčinit nemajetkovou újmu, jsou dle důvodové zprávy k návrhu občanského zákoníku pojaty v účinném právu dosti široce, resp. oproti předchozí právní úpravě dochází k jejich celkovému rozšíření (srov. Melzer, F.: § 2894. In: Melzer, F., Tégl, P. a kol.: Občanský zákoník. Velký komentář. Svazek IX, § 2894 -3081. Praha: Leges, 2018, str. 44).

63. Ve vztahu k právnickým osobám účinná právní úprava v občanském zákoníku nevylučuje (nepopírá) možnost vzniku nemajetkové újmy (resp. některých forem nemajetkové újmy) i na jejich straně. Zároveň z hlediska samotných podmínek vzniku závazku k odčinění vzniklé nemajetkové újmy nerozlišuje, zda byla nemajetková újma způsobena osobě fyzické či právnické. Proto i pro nemajetkovou újmu způsobenou právnické osobě platí, že podle § 2894 odst. 2 o. z. vzniká povinnost škůdce k jejímu odčinění pouze tehdy (nebylo-li výslovně ujednáno jinak), stanoví-li tak zvlášť zákon.

64. Povinnost odčinit nemajetkovou újmu způsobenou právnické osobě přichází v zákonem zvlášť stanovených případech v úvahu (obecně vzato) kupříkladu v souvislosti s

– porušením práva člena spolku (srov. § 261 o. z.),

– porušením práva k obchodní firmě (srov. § 423 odst. 2 ve spojení s § 2988 o. z.)

– ochranou proti omezování hospodářské soutěže (§ 2990 o. z. ve spojení s § 2988 o. z.)

– ochranou proti nekalé soutěží (srov. § 2988 o. z.),

– porušením práv podle zákona o obchodních korporacích [srov. § 3 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)],

– porušením práv podle autorského zákona [srov. § 40 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 74, 78, 82, 86 a 94 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)],

– porušením práv z průmyslového vlastnictví (srov. § 5 zákona č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a ochraně obchodního tajemství),

– porušením šlechtitelských práv k odrůdám rostlin [srov. § 27 zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů (zákon o ochraně práv k odrůdám)],

– nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem [srov. § 31a zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), a stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněné pod číslem 58/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek].

65. Oproti právní úpravě účinné od 1. 1. 1992 do 31. 12. 2013 (dle § 19b obč. zák.) současná právní úprava v případě deliktního zásahu do pověsti právnické osoby (a rovněž v případě zásahu do jejího názvu nebo soukromí) podle § 135 odst. 2 o. z. právo poškozené právnické osoby na odčinění takto způsobené nemajetkové újmy zvlášť nestanoví.

66. Lze tak uzavřít, že právnické osobě právo na odčinění nemajetkové újmy způsobené (samotným) neoprávněným zásahem do její pověsti podle § 135 odst. 2 o. z. na základě přímého použití účinné právní úpravy v občanském zákoníku (není-li výslovně ujednáno jinak) nevzniká.

K podmínkám použití analogie a přímého použití ustanovení mezinárodní smlouvy

67. Vzhledem k uvedenému závěru dovolací soud posoudil, zda právo na odčinění nemajetkové újmy způsobené neoprávněným zásahem do pověsti právnické osoby podle § 135 odst. 2 o. z. lze dovodit na základě analogického použití právní úpravy některého ze zákonem zvlášť stanovených důvodů vzniku práva na odčinění nemajetkové újmy.

68. Zároveň dovolací soud posoudil, zda existence předmětného práva právnické osoby nevyplývá z některého přímo použitelného ustanovení ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy, jíž je Česká republika vázána, pokud by taková mezinárodní smlouva stanovila něco jiného než zákon (čl. 10 Ústavy ve znění účinném od 1. 6. 2002).

69. Dovolací soud ve svém rozhodování dospěl k závěru, že předpokladem užití analogie jako nástroje soudcovského dotváření práva je závěr o existenci tzv. otevřené nepravé (teleologické) mezery v právu. O takovou mezeru se jedná toliko v případě, kdy argumenty teleologického výkladu, které jsou relevantní při interpretaci příslušného ustanovení, platí i pro skutkové stavy, které nelze podřadit pod nejširší jazykový význam tohoto ustanovení. Stav, kdy pro jeden případ, znaky jehož

skutkové podstaty jsou popsány v hypotéze právní normy, tu z jejího jazykového výkladu vyplývá určitý následek stanovený v dispozici, pro jiný případ však nikoliv, ačkoliv se teleologie tohoto ustanovení (vzhledem k hodnotám a principům, na nichž je založen právní řád) vztahuje stejně na oba případy, se neslučuje s principem hodnotové bezrozpornosti právního řádu a opodstatňuje závěr o neúplnosti zákona, kterou je možno a nutno dotvořit prostřednictvím judikatury (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2013, sp. zn. 32 Cdo 2309/2011, ze dne 24. 6. 2014, sp. zn. 32 Cdo 1519/2012, a ze dne 1. 6. 2017, sp. zn. 32 Cdo 2422/2015, popř. nálezy Ústavního soudu ze 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01, ze dne 8. 2. 2006, sp. zn. IV. ÚS 611/05, ze dne 21. 3. 2006, sp. zn. I. ÚS 717/05, a ze dne 6. 3. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 3/06).

70. V případě rozporu mezi ratifikovanou a vyhlášenou mezinárodní smlouvou a zákonem (čl. 10 Ústavy ve znění účinném od 1. 6. 2002) platí, že v souladu s čl. 95 odst. 1 Ústavy jsou touto mezinárodní smlouvou vázány i soudy při svém rozhodování a též na základě čl. 1 odst. 2 Ústavy, podle nějž Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva, jsou povinny dotčenou mezinárodní úmluvu respektovat a vnitrostátní právo vykládat souladně s jejími ustanoveními. Pokud by to nebylo možné a vnitrostátní podústavní právo by bylo v rozporu s touto úmluvou bez možnosti konformního výkladu, bylo by namístě aplikovat přednostně tuto úmluvu, a to za podmínky, že by její relevantní ustanovení bylo tzv. samovykonatelné („self-executing“), tj. vnitrostátně bezprostředně použitelné, bez nutnosti převtělení do konkrétního zákonného ustanovení (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. I. ÚS 2637/17).

Východiska v ústavním právu

71. Při úvaze o možné existenci tzv. otevřené nepravé (teleologické) mezery v právu ve vztahu k odčinění nemajetkové újmy způsobené právnické osobě neoprávněným zásahem do její pověsti vzal dovolací soud nejprve v úvahu ústavní východiska této právní ochrany.

72. Podle čl. 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.

73. Ústavní soud při výkladu povahy ústavně zaručených základních práv a svobod zakotvených v Listině základních práv a svobod uplatňuje obecné východisko, podle kterého tato práva a svobody se vztahují též na osoby právnické za splnění předpokladu, že to povaha věci umožňuje. To platí i ve vztahu k ústavní garanci (dobré) pověsti. Jak uvedeno shora, ochrana (dobré) pověsti je chápána jako ústavní hodnota bez ohledu na to, zda jde o pověst osoby fyzické či právnické (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne ze dne 14. 3. 2018, sp. zn. 23 Cdo 5173/2017, či nález Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2001, sp. zn. I. ÚS 201/01).

74. Z uvedené ústavní garance, resp. z rozhodování dovolacího soudu či Ústavního soudu k této problematice, nicméně nevyplývá, že by její nedílnou součástí (resp. nezbytným nástrojem její ochrany) byla nutně i existence soukromého práva právnické osoby na odčinění nemajetkové újmy způsobené neoprávněným zásahem do její pověsti. Ostatně v rozhodování Ústavního soudu je patrný určitý příklon k majetkovému pojetí ochrany dobrého jména právnické osoby ve smyslu mezinárodně vžitého termínu „goodwill“ a jeho majetkové povahy (srov. nález Ústavního soudu ze dne 20. 2. 2018, sp. zn. I. ÚS 3819/14).

K povaze práva na ochranu pověsti právnické osoby podle účinné právní úpravy

75. Dovolací soud při posouzení předmětné otázky dále vyšel ze závěrů své dosavadní rozhodovací praxe o podstatě (povaze) práva právnické osoby na ochranu její pověsti.

76. Dovolací soud ve svém rozhodování uplatňuje východisko, podle kterého ačkoli ustanovení § 135

odst. 2 o. z. používá jen pojem „pověst“ (oproti předchozímu zákonnému pojmu „dobrá pověst“ podle § 19b odst. 3 obč. zák., účinného do 31. 12. 2013), obsah tohoto pojmu se nezměnil. Lze tak mít za to, že i nadále se zachovávají stejné principy, na nichž byla ochrana pověsti právnické osoby založena podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2018, sp. zn. 23 Cdo 5173/2017, ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. 23 Cdo 5145/2017, ze dne 18. 6. 2019, sp. zn. 23 Cdo 3372/2018).

77. V tomto smyslu považuje rozhodovací praxe dovolacího soudu právo právnické osoby na ochranu pověsti za jedno z práv osobní povahy, jež jsou právnickým osobám zákonem přiznána. Jedná se o právo nezcizitelné, sleduje osud právnické osoby a přechází s podstatou právnické osoby na právního nástupce (srov. podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 30 Cdo 5111/2009, či ze dne 6. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 149/2010).

78. V tomto směru lze doplnit, že důvodová zpráva k občanskému zákoníku vymezuje právo na ochranu pověsti právnické osoby (společně s právem na ochranu jejího názvu a soukromí) jako „práva spojená s právní osobností právnické osoby“, a to oproti „osobnostnímu právu“ člověka jako projevu „zákonné garancie všech přirozených práv člověka“.

79. Pověst má právnická osoba od svého vzniku po celou dobu trvání její existence. V souladu s obecně uznávanou presumpcí poctivosti jednání subjektů práva se rovněž předpokládá, že právnická osoba má (dobrou) pověst do té doby, dokud není proveden úspěšně důkaz opaku. To znamená, že podle tohoto východiska se hodnotí i neoprávněnost zásahu do pověsti právnické osoby. Pověst konkrétní právnické osoby je především vytvářena na základě zkušeností, které s tímto subjektem mají její obchodní partneři, zákazníci či jiné subjekty, kteří s ní přichází do kontaktu (srov. např. rozsudek ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 30 Cdo 1385/2006).

Právní úprava v mezinárodním právu

80. Dovolací soud dále posoudil, zda z vyhlášených ratifikovaných mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána, vyplývá její závazek stanovit soukromé právo právnické osoby na odčinění nemajetkové újmy způsobené neoprávněným zásahem do její pověsti.

81. V tomto směru lze konstatovat, že ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána, problematiku odškodňování nemajetkové újmy právnické osoby způsobené neoprávněným zásahem do její pověsti neupravují.

82. Ve vztahu k právní úpravě obsažené v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (vyhlášené pod č. 209/1992 Sb., dále též jen „Úmluva“) a jejímu výkladu provedenému Evropským soudem pro lidská práva lze zmínit, že jde-li o pověst fyzické osoby, je její ochrana stanovena prostřednictvím čl. 8 jako součást práva na soukromí (srov. např. rozsudek velkého senátu ze dne 7. 2. 2012, ve věci 39954/08, Axel Springer AG proti Německu). Zároveň Evropský soud pro lidská práva ve vztahu k osobám právnickým dovodil, že do působnosti čl. 8 Úmluvy spadá i ochrana jejich obchodních prostor (srov. rozsudek ze dne 28. 4. 2005, ve věci 41604/98, Buck proti Německu) a korespondence právnických osob (srov. např. rozsudek ze dne 16. 10. 2007, ve věci 74336/01, Wieser a Bicos Beteiligungen GmbH proti Rakousku).

83. Evropský soud pro lidská práva dále připustil, že ochrana dobré pověsti právnické osoby může být legitimním cílem omezení práva na svobodu projevu podle čl. 10 odst. 2 Úmluvy (srov. např. rozsudek ze dne 15. 2. 2005, ve věci 68416/01, Steel a Morris proti Spojenému království, či rozsudek velkého senátu ze dne 16. 6. 2015, ve věci 64569/09, Delfi AS proti Estonsku, popř. rozhodnutí Výboru druhé sekce ze dne 2. 9. 2014, ve věci 32783/08, Firma Edv Für Sie, Efs Elektronische Datenverarbeitung Dienstleistungs Gmbh proti Německu).

84. Jde-li však o samotnou otázku, zda z Úmluvy vyplývá ochrana nemajetkových zájmů právnické osoby spojených s neoprávněným zásahem do její pověsti či přímo její právo na odčinění takto způsobené nemajetkové újmy, nelze konstatovat, že by Evropský soud pro lidská práva ve svém rozhodování takovouto ochranu právnických osob dovodil či že by přímo stanovil členským státům povinnost přiznat právnickým osobám právo na soukromoprávní odčinění takto způsobené nemajetkové újmy, a to ani v rámci (pozitivního) závazku členských států efektivně chránit Úmluvou zaručená práva před zásahy ze strany soukromých osob (ve smyslu závěrů uvedených např. v rozsudku Soudního dvora ze dne 26. 3. 1985, ve věci 8978/80, X a Y proti Nizozemsku). (Srov. obdobně též Acheson, D.: Corporate reputation under the European Convention on Human Rights. Journal of Media Law, roč. 2018, č. 1, str. 57.)

85. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva naopak (na základě výkladu omezení práva na svobodu slova ve smyslu čl. 10 odst. 2 Úmluvy) zdůrazňuje, že povaha práva právnických osob na dobrou pověst a jeho rozsah jsou diskutabilní (srov. rozsudek ze dne 5. 12. 2017, ve věci 19657/12, Frisk a Jensen proti Dánsku) a že je rozdíl mezi dobrou pověstí právnické osoby a jednotlivce, přičemž u první jmenované nelze dovozovat vliv na její důstojnost, a tedy ani morální rozměr tohoto práva (srov. rozsudek ze dne 8. 10. 2019, ve věci 15449/09, Margulev proti Rusku). K tomu pak Evropský soud pro lidská práva (rovněž na základě výkladu čl. 10 odst. 2 Úmluvy) doplnil, že členské státy mají prostor pro uvážení, pokud jde o prostředky, které poskytují podle vnitrostátního práva, aby umožnily společnostem zpochybnit pravdivost a omezit škodlivé následky tvrzení, která jsou s to poškodit jejich pověst, přičemž je třeba vzít v úvahu, že existuje rozdíl mezi zájmy společnosti na komerční reputaci a pověstí jednotlivce týkající se jeho společenského postavení (srov. např. rozsudek ze dne 19. 7. 2011, ve věci 23954/10, Uj proti Maďarsku).

86. Kromě toho Evropský soud pro lidská práva ve svém rozhodování zvažoval rovněž majetkovou povahu ochrany pověsti právnické osoby ve smyslu „goodwillu“ jejího závodu, a to v rámci posuzování možného porušení čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (vyhlášeného pod č. 209/1992 Sb.). V tomto směru uvedl, že „goodwill“ může být prvkem ocenění profesní praxe. Nicméně budoucí příjem sám o sobě se stane „majetkem“ až poté, co byl dosažen, nebo pokud na něj existuje vymahatelný nárok, a proto „goodwill“ nespadá (za daných okolností věci) do působnosti čl. 1 Dodatkového protokolu [srov. rozhodnutí komise ze dne 3. 10. 1984, ve věci 10438/83, Batelaan a Huiges proti Nizozemí, rozhodnutí soudu ze dne 25. 1. 2000, ve věci 37683/97, Ian Edgar (Liverpool) Ltd proti Spojenému království, a rozsudek ze dne 11. 4. 2006, ve věci 34600/03, Levänen a ostatní proti Finsku].

87. V právu unijním není problematika deliktního závazku k náhradě újmy plně unifikována či harmonizována. Dílčí harmonizace proběhla pouze v některých specifických oblastech, jako je spotřebitelské právo [srov. směrnici Rady ze dne 25. července 1985 o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky (85/374/EHS)], právo hospodářské soutěže (srov. směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži) či ochrana osobních údajů (srov. nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES). Žádný z těchto předpisů však ani částečně neupravuje odčinění nemajetkové újmy způsobené právnické osobě neoprávněným zásahem do její pověsti.

Přeshraniční srovnání

88. Dovolací soud při svém rozhodování rovněž zohlednil stav právní úpravy dané problematiky v některých evropských zemích. Učinil tak při vědomí, že účinný občanský zákoník se z hlediska svých

inspiračních zdrojů hlásí k evropským kontinentálním konvencím a přijímá ideje soukromého práva v duchu evropských právních tradic (srov. důvodovou zprávu k o. z.).

89. Právní úprava francouzská připouští vznik nemajetkové újmy právnické osoby, jejíž odčinění se poskytuje buď podle obecné úpravy čl. 1240 tamního občanského zákoníku, kdy je však podle judikatorního výkladu vyžadováno, aby škůdce a poškozený byli v konkurenčním vztahu, nebo podle zvláštních předpisů (zejm. zákona o svobodě tisku z roku 1981). Právo na odčinění nemajetkové újmy za neoprávněný zásah do pověsti právnické osoby tak nelze podle tamní úpravy přiznat, nedomáhá-li se poškozená osoba ochrany před nekalou soutěží nebo ochrany v rámci zvlášť vymezené oblasti přiznané podle zvláštních právních předpisů (srov. rozhodnutí Kasačního soudu ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 05-16.437, nebo ze dne 15. 5. 2012, sp. zn. 11-10.278).

90. Německá právní úprava uznává soukromé právo právnických osob na ochranu dobré pověsti. Nástrojem této ochrany je však především žaloba na zdržení se závadného jednání. Právnickým osobám nenáleží ve smyslu § 253 odst. 1 tamního občanského zákoníku právo na odčinění způsobené nemajetkové újmy, pokud zároveň netvrdí porušení pravidel nekalé soutěže nebo existenci deliktu podle zvláštního předpisu, což vyplývá z funkce přiměřeného zadostiučinění, jež má poskytnout satisfakci poškozené osobnosti (srov. např. rozsudky Spolkového soudního dvora ze dne 3. 6. 1975, sp. zn. VI ZR 123/74, nebo ze dne 8. 7. 1980, sp. zn. VI ZR 177/78).

91. Podle nizozemského práva přichází v úvahu náhrada nemajetkové újmy v rozsahu, v jakém právo takovou náhradu výslovně přiznává (čl. 6:95 a čl. 6:106 tamního občanského zákoníku). Byť obecně vzato lze přiznat náhradu nemajetkové újmy za poškození dobrého jména v důsledku porušení pravidel týkajících se slušného chování, v případě újmy způsobené právnickým osobám převažuje názor, že lze uvažovat pouze o újmě majetkové.

92. V Belgii se daná problematika odvíjí od ustanovení čl. 1382 tamního občanského zákoníku. Judikatura v zásadě připouští možnost poškození dobrého jména právnické osoby, avšak ve vztahu k obchodním společnostem tradičně zastává názor, že nemohou utrpět jinou než majetkovou škodu. Čistě nemajetková újma těchto společností není právem uznávána. Náhradu za poškození dobré pověsti je tak možno přiznat za předpokladu, že společnosti poškozením dobré pověsti vznikla škoda majetková.

93. Obdobné závěry platí i pro právní úpravu finskou (neobsahující kodifikovaný kodex soukromého práva).

94. Oproti tomu v Itálii (na základě čl. 2059 tamního občanského zákoníku) či Slovinsku (na základě čl. 132 tamního zákona o závazcích) soudní praxe možnost odčinění nemajetkové újmy vzniklé právnické osobě v důsledku zásahu do její pověsti uznává (srov. von Bar, Ch. a kol.: Principles of European law: study group on a European civil code. Non-contractual liability arising out of damage caused to another. Mnichov: Sellier, 2009, str. 336).

Nadnárodní osnovy deliktního práva

95. Vzhledem k tomu, že jedním z inspiračních zdrojů účinného občanského zákoníku jsou rovněž relevantní nadnárodní (akademické) projekty unifikace (evropského) soukromého práva, dovolací soud při posouzení předestřené otázky zohlednil přístup těchto projektů k dané problematice.

96. Podle Principů evropského deliktního práva (PETL) se škodou rozumí majetková nebo nemajetková újma zákonem chráněného zájmu (čl. 2:101). Z chráněných nemajetkových zájmů, jejichž poškození může vzhledem k rozsahu ochrany (čl. 2:102) ospravedlnit náhradu nemajetkové újmy, se výslovně uvádí život, tělesná a duševní integrita, lidská důstojnost a svoboda, jež požívají

nejvyšší ochrany. V tomto rámci se uznává, že poškození chráněného zájmu může ospravedlnit náhradu nemajetkové újmy, konkrétně je tak tomu v případě, pokud poškozený utrpěl osobní újmu nebo újmu na své svobodě, důstojnosti nebo jiných osobnostních právech (čl. 10:301).

97. Úprava Společného referenčního rámce (Draft Common Frame of Reference) v obecné rovině stanoví, že ustanovení o deliktním závazku k náhradě újmy se zásadně vztahují jak na osoby fyzické, tak osoby právnické (čl. VI.-1:103), a odškodňuje se vznik právně významné újmy (čl. VI.-1:101). Právně významnou újmou („legally relevant damage“) přitom může být taková majetková či nemajetková újma, o níž to osnova stanoví, nebo jedná-li se o újmu vzniklou ze zásahu do (národním) zákonem přiznaného práva nebo právem chráněného zájmu (čl. VI.-2:101).

98. Komentářová literatura k osnově uvádí, že oprávněnou osobou z deliktního závazku k náhradě újmy mohou v zásadě být rovněž osoby právnické. Není tomu však tehdy, pokud se některé ustanovení osnovy vztahuje pouze k osobám fyzickým nebo pokud se konkrétní právně významná újma právnických osob netýká. Přitom pojem právně významné újmy je záměrně osnovou ponechán jako otevřený („flexible rule“). Je tomu tak nejen proto, že v tomto směru není reálně možné zohlednit všechny rozmanité životní situace, jež mohou nastat, nýbrž i vzhledem k existenci významných odlišností v ústavních východiscích v jednotlivých národních právních řádech a nedostatečné harmonizaci v otázkách samotného základu právní odpovědnosti. Řešení těchto otázek je tak ponecháno právním řádům jednotlivých států a jejich soudnímu výkladu. Jako příklad je pak výslovně uváděna otázka, zda právnické osoby mají či nemají být nadány osobními (osobnostními) právy (zejm. zda mají svoji vlastní „dobrou pověst“ či „důstojnost“) a pokud tomu tak je, v jakém rozsahu má být ochrana těchto zájmů právnických osob přiznána (srov. von Bar, Ch. a kol., op. cit., str. 305).

99. Z osnovou zvlášť vymezených skutkových podstat lze zmínit újmu způsobenou zásahem do důstojnosti, svobody nebo soukromí, jež se primárně vztahuje k osobám fyzickým. Jde-li však o za zásah do pověsti osoby, resp. újmy z toho vzniklé, jedná se o právně významnou újmu (pouze) tehdy, pokud tak stanoví národní právní řád (srov. čl. VI.-2:203). Osnova tedy i v tomto ustanovení ponechává otázku existence osobních (osobnostních) práv právnických osob na řešení v jednotlivých státech a jejich soudnímu výkladu (srov. von Bar, Ch. a kol., op. cit., str. 423).

100. Kromě toho osnova stanoví zvláštní skutkovou podstatu újmy vzniklé v důsledku sdělení takových informací o jiném, o nichž škůdce věděl nebo musel vědět (resp. musel rozumně předpokládat), že jsou nepřesné (srov. čl. VI.-2:204). V tomto zvláštním případě osnova předpokládá, že poškozenou osobou může být i osoba právnická, nicméně tato skutková podstata je založena na objektivním principu v tom smyslu, že není významné, zda sdělením informace došlo k zásahu do osobní cti („*personal honour*“) poškozeného. Kupříkladu postačí, pokud nepřesná informace vyvolá pochybnosti o důvěryhodnosti poškozené osoby (srov. von Bar, Ch. a kol., op. cit., str. 444).

101. Formu odškodnění způsobené újmy předpokládá osnova primárně v penězích, jiným způsobem tehdy, pokud se to jeví vhodné vzhledem k okolnostem věci (srov. čl. VI.-6:101). Odškodnění v nepeněžité formě se předpokládá především v případě zásahu do nehmotných osobnostních práv (srov. von Bar, Ch. a kol., op. cit., str. 910).

Historické právní úpravy na našem území

102. Vzhledem k tomu, že základním ideovým zdrojem rekodifikace účinné úpravy soukromého práva je vládní návrh občanského zákoníku bývalého Československa z r. 1937, jenž sledoval (mimo jiné) modernizační revizi původně rakouského všeobecného zákoníku občanského (srov. důvodovou zprávu k o. z.), vzal dovolací soud v úvahu rovněž historický vývoj právní úpravy institutu ochrany pověsti právnické osoby na našem území.

103. V minulosti byla výslovná úprava práva právnických osob na odčinění nemajetkové újmy způsobené zásahem do jejich (dobré) pověsti obsažena v ustanovení § 19b odst. 2 a 3 obč. zák., ve znění účinném od 1. 2. 1992 do 31. 12. 2013. Dle tehdejší koncepce právní úpravy deliktních závazků bylo toto právo považováno za zvláštní právo (nárok) satisfakční povahy přímo spjaté s právním uznáním a ochranou této osobní (nemajetkové) hodnoty právnických osob, a to oproti obecné úpravě deliktního závazku k náhradě škody, jenž byl spjat pouze se vznikem škody majetkové.

104. Předcházející znění občanského zákoníku z roku 1964 ani občanský zákoník z roku 1950 (zákon č. 141/1950 Sb.) zvláštní úpravu ochrany pověsti právnických osob neobsahovaly a toto právo nevznikalo ani podle obecné úpravy deliktního závazku k náhradě škody vzhledem k jeho majetkovému pojetí (stejně tak i dle zákona č. 109/1964 Sb., hospodářského zákoníku, a zákona č. 101/1963 Sb., zákoníku mezinárodního obchodu).

105. Hospodářský zákoník upravoval pouze ochranu dobré pověsti podniku, s níž bylo mimo jiné spjato i právo na uveřejnění arbitrážního rozhodnutí, v rámci právní úpravy nekalé soutěže spočívající v uvádění falešných údajů při provozování podniku (§ 119d), a to ve znění účinném od 1. 5. 1990 do 31. 12. 1991.

106. Osnova vládního návrhu občanského zákoníku z roku 1937 stanovila, že právnické osoby požívají zpravidla stejných práv jako osoby přirozené (§ 79), zvláštní právní úpravu osobnostních práv fyzických (přirozených) osob však neobsahovala. Dle důvodové zprávy k osnově z této úpravy vyplývá, že právnickým osobám mají příslušet pouze ta práva, jež nejsou takové povahy, že „mohou náležeti pouze osobám fyzickým“.

107. Obecná úprava deliktního závazku k náhradě škody v této osnově nebyla spjata pouze s újmou majetkovou, nýbrž týkala se i „všelijaké újmy, která někomu vznikne na osobě“ (§ 1120). Náhrada se předpokládala zásadně za újmu majetkovou (§ 1156), nicméně v případě některých zvláštních skutkových podstat, včetně újmy při ublížení na cti či při porušení práva na jméno (§ 1167 a násl.), se při odškodnění mělo postupovat obdobně podle právní úpravy náhrady újmy na zdraví (§ 1157), tj. včetně odškodnění duševních útrap. Tím byl dle důvodové zprávy dostatečně kryt „princip náhrady za škodu immateriální“. Zároveň však důvodová zpráva uváděla, že „jest samozřejmé a není třeba výslovně to v zákoně vytýkati“, že bylo-li ublíženo na cti právnické osobě, „předpis o bolestném neplatí“. To dle důvodové zprávy mělo platit i v případě újmy při porušení práva na jméno.

108. Obecný zákoník občanský (císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., dále též jen „o. z. o.“) obdobně stanovil, že „dovolené společnosti“ používají zpravidla stejných práv jako jednotlivé osoby (§ 26). Ve vztahu k osobám fyzickým uplatňoval východisko, podle kterého každý člověk má vrozená, již rozumem poznatelná práva (§ 16). Zvláštní úpravu stanovil ve vztahu k ochraně jména, s níž výslovně spojoval nárok na náhradu škody, došlo-li k zásahu do tohoto práva zaviněně (§ 43).

109. Obecný závazek k „náhradě škody a zadostiučinění“ vyplýval mimo jiné z újmy, která byla někomu učiněna na jeho osobě (§ 1293). Zásadně měla být poskytována náhrada za „utrpěnou“ újmu majetkovou, jež se označovala jako „odškodnění“. „Plné zadostiučinění“ oproti tomu pokrývalo kromě skutečné škody rovněž ušlý zisk a také „shlazení způsobené urážky“ (§ 1323). V případě zvláštních skutkových podstat při újmě na cti spočívajících jednak v urážce (§ 1330 odst. 1), jednak v rozšiřování nepravdivých zpráv (§ 1130 odst. 2), bylo stanoveno, že byla-li někomu urážkou na cti způsobena skutečná škoda, nebo ušel-li mu tím zisk, „jest oprávněn žádati za náhradu“. V případě rozšiřování nepravdivých zpráv bylo možno „žádati také za odvolání a jeho uveřejnění“.

110. V právní teorii převažoval názor, že se samotnou ochranou osobnostních (vrozených) práv podle § 16 o. z. o. nebyl nárok na odčinění způsobené újmy spjat. Dotčená osoba se mohla domáhat nároku zdržovacího, odstraňovacího či určovacího, a to bez ohledu, zda jí zároveň vznikla újma (srov. např.

Sedláček, J., Rouček, F.: Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 1. Praha: V. Linhart, 1935, reprint Praha: Wolters Kluwer, 2013, str. 188).

111. Ohledně otázky, zda na základě obecného deliktního závazku k náhradě škody a zadostiučinění podle obecného zákoníku občanského bylo možno odčinit i způsobenou nemajetkovou újmu, se právní teorie většinově přikláněla k názoru, podle kterého se tento závazek zásadně týkal pouze majetkových poměrů (neboť se jednalo o institut majetkových práv), nikoli osobnostních. Zároveň nebylo vyloučeno, aby byla nahrazena i taková majetková újma, jež vznikla v důsledku zásahu do osobnostních práv jiného. Nemajetková újma jako taková se měla odškodňovat pouze ve zvláštních případech, pokud tak zákon (vzhledem k určitým majetkovým souvislostem takové újmy, označovaným někdy též jako „immaterielní škoda“) zvlášť stanovil [jako příklad bylo uváděno odškodňování bolesti podle § 1325 o. z. o. či ceny zvláštní záliby podle § 1331 o. z. o., dále případy podle § 27 zákona č. 19/1890 Sb., o ochraně známek, § 57 zákona č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském), či § 103 zákona 30/1897 ř. z., o ochraně vynálezů (patentní zákon)]. (Srov. Randa, A.: O závazcích k náhradě škody, s přídavkem o úrocích dle rakouského práva občanského s ohledem na cizozemské zákonodárství. Praha: Otto, 1899, str. 42. Sedláček, J., Rouček, F.: Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 6. Praha: V. Linhart, 1935, reprint Praha: Wolters Kluwer, 2013, str. 670 a 900. Sedláček, J.: Obligační právo. Díl 3. Mimosmluvní závazky jednatelství a versio in rem, náhrada škody, nekalá soutěž. Brno: Právník, 1947, reprint Praha: Wolters Kluwer, 2010, str. 29. Krčmář, J.: Právo občanské. Díl 3. Právo obligační. Praha: Všehrd, 1936, reprint Praha: Wolters Kluwer, 2014, str. 336).

112. Tento závěr dovozovala právní teorie většinově i pro případ shora uvedených skutkových podstat při újmě na cti podle § 1330 o. z. o. Dle tohoto přístupu proto nebylo možné žádat peněžitou kompenzaci za samotnou „pokořenou čest“. Pouze na základě zvláštní výslovné úpravy v případě deliktu rozšiřování nepravdivé informace podle odst. 2 vznikalo dotčenému právo na její odvolání a uveřejnění tohoto odvolání (srov. např. von Zeiller, F.: Commentar über das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der österreichischen Monarchie. Svazek III. Vídeň: Geistingers Verlagshandlung 1813, str. 776. Krasnopolski, H.: Österreichisches Obligationenrecht. Lipsko: Duncker & Humblot, 1910, str. 228. Mayr-Harting, R.: Soustava občanského práva. Právo obligační. Brno: Barvič & Novotný 1928, reprint Praha: Wolters Kluwer, 2019, str. 352. Dále op. cit. v předchozím odstavci.).

Legislativní přípravy návrhu občanského zákoníku a jeho novelizace

113. Věcný záměr návrhu občanského zákoníku z roku 2000 k zamýšlené úpravě ochrany osobních práv právnických osob uváděl, že upravena bude ochrana názvu a dobré pověsti právnických osob, a to obdobně, jak taková právní ochrana náleží osobám fyzickým.

114. První veřejnosti představená verze návrhu občanského zákoníku z ledna 2005 spojovala výslovně s ochranou pověsti právnických osob rovněž právo na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění (§ 111). Právní úprava závazku k náhradě nemajetkové újmy byla již v této verzi návrhu pojímána v rámci ustanovení o závazcích z deliktů, přičemž byl navrhován princip, podle kterého se zásadně hradí pouze majetková škoda, nemajetková újma jen tehdy, stanoví-li tak zvlášť zákon (§ 2401 odst. 1). Důvodová zpráva žádné bližší důvody takto navržené právní úpravy neuváděla.

115. Verze návrhu uveřejněná v květnu 2007 se lišila pouze tím, že (bez bližšího odůvodnění v důvodové zprávě) bylo výslovně stanoveno právo právnické osoby domáhat se určení svého práva (§ 121).

116. Zásadní změnu zaznamenal návrh v jeho podobě předložené vládě v lednu 2009. Ze zvlášť stanovených práv k ochraně pověsti právnické osoby byla ponechána pouze práva na upuštění od neoprávněného zásahu a na odstranění jeho následku. Právo na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění a právo domáhat se určení svého práva byla (bez bližšího odůvodnění v důvodové zprávě) vypuštěna (§ 134).

117. V průběhu dalšího legislativního procesu nedoznala navržená úprava v předmětném rozsahu žádných změn. Tato problematika nebyla při projednání návrhu občanského zákoníku součástí parlamentní rozpravy. Po přijetí občanského zákoníku nebylo k této problematice vydáno výkladové stanovisko Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy.

118. Při následných novelizacích občanského zákoníku nedoznala předmětná úprava změn.

119. Je však namístě zmínit, že v průběhu příprav novelizace občanského zákoníku v roce 2014 bylo v rámci uveřejněného pracovního textu návrhu zákona zvažováno vložení práva právnické osoby požadovat odčinění nemajetkové újmy do znění § 135. A to s odůvodněním, že „nový občanský zákoník vypustil oproti dřívější úpravě pravidlo, podle kterého mohla i právnická osoba žádat přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu, již utrpěla zásahem do svého názvu či pověsti. Důvodem zřejmě byla představa, že právnické osoby jako fiktivní útvary nemajetkovou újmou být stiženy nemohou. To je ovšem představa mylná: jakkoliv právnická osoba sama vskutku nemajetkovou újmu pociťovat nemůže, mohou osoby v ní sdružené pociťovat nemajetkovou újmu zájmů, pro jejichž prosazování byla právnická osoba zřízena. Je dozajista na místě, aby to byla právě právnická osoba, kdo se pro osoby v ní sdružené bude domáhat (nejen) odčinění nemajetkové újmy. Ostatně soudní praxe ukazuje, že taková újma je často konstatována a nahrazována, a mělo by tomu tak být i nadále; jinak by došlo k výraznému a obtížně odůvodnitelnému omezení ochrany dobré pověsti právnických osob. Co více, existence základních práv právnických osob byla uznána nejenom judikaturou soudu pro lidská práva ve Štrasburku, ale i právem EU. Diskriminovat právnické osoby odpíráním jim práv v důsledku jakési doktrinální koncepce je v právním státě nepřípustné. Jako příklad je možno uvést judikaturu o mezinárodních sankcích postihujících právnické osoby, kde požívají právnické osoby naprosto stejné právní ochrany jako osoby fyzické.“

120. V předloženém znění návrhu novely ani v jejím přijatém znění již zvažovaná úprava obsažena nebyla.

Důvody účinné právní úpravy

121. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku se k otázce práva právnické osoby na odčinění nemajetkové újmy způsobené neoprávněným zásahem do její pověsti podle § 135 o. z. výslovně nevyjadřuje. Jako obecné východisko úpravy ustanovení o náhradě majetkové a nemajetkové újmy uvádí, že návrh vychází ze zdejší tradice, a to i z tradice úpravy ve všeobecném zákoníku občanském, ale s poučením z novějších vývojových trendů, patrných zejména z návrhu Principů evropského deliktního práva (PETL) vypracovaných Evropskou skupinou pro deliktní právo v r. 2005, z vývoje příslušné partie německého občanského zákoníku (§ 823 a násl. BGB), z obsahu občanského zákoníku Québecu (§ 1457 a násl. CCQ) i z návrhu novely rakouského deliktního práva. S přihlédnutím k těmto normativním i nenormativním textům, ale i v návaznosti na tradici starého obecného občanského zákoníku se navrhuje rozejít se zcela s pojetím institutu náhrady škody v duchu primitivního materialismu, podle něhož se poškozenému hradí výlučně škoda majetková.

122. Nemajetková újma má být dle důvodové zprávy odčiněna v některých zvláštních případech, a to buď tehdy, není-li náhrada majetkové újmy vůbec možná, anebo tehdy, odporovalo-li by přiznání poškozenému náhrady jen majetkové újmy obecně uznávaným zásadám spravedlnosti. V prvé řadě se náhrada nemajetkové újmy přiznává při protiprávních zásazích do osobních práv člověka nebo do

obdobných (restriktivněji vymezených) práv právnické osoby. V tomto směru se dle důvodové zprávy zásadně přejímá koncept dosavadní zákonné úpravy.

123. Obecně pak ve vztahu k právnímu postavení právnických osob důvodová zpráva uvádí, že metodologicky je pojetí rovnosti účastníků jako první zásady občanskoprávních vztahů vadné i z toho důvodu, že vede k závěru o rovném právním postavení fyzických a právnických osob. Tím se základní přístupové schéma k pojetí soukromých práv a povinností deformuje. Akcent na zásadu rovnosti jednak zastírá přirozenou nerovnost mezi fyzickými a právnickými osobami, neboť mezi nimi nemůže být právně, především v oblasti osobních práv, rovnosti nikdy dosaženo. Dle důvodové zprávy člověk a právnická osoba principiálně nejsou a nemohou být obecně v rovném právním postavení. Člověk má ze své podstaty nezadatelná přirozená práva. Zákon nelimituje základní práva člověka, nýbrž naopak základní práva člověka představují limit pro zákon. Tak to také vyjadřuje Listina základních práv a svobod a celý český ústavní pořádek.

124. Naproti tomu základ juristického postavení právnických osob je dle důvodové zprávy odlišný; z něho také vyplývají jiné právní důsledky. Právnická osoba je umělý organizační útvar vytvořený člověkem a sloužící jeho zájmům. Na rozdíl od člověka, jehož právní osobnost pozitivní právo uznává (uznat musí), právnické osobě její právní osobnost pozitivní právo poskytuje (dát může). Odtud se odvozuje naprosto odlišné právní postavení obou skupin právních subjektů, o jejichž právní rovnosti nelze mluvit ani ve sféře osobních práv, ani v celé sféře práv majetkových. Tato rovnost se uplatňuje, a to ještě nikoli bezvýjimečně, v oblasti práv věcných a obligačních.

125. I v souvislosti odůvodněním tzv. antropocentrického pojetí občanského zákoníku důvodová zpráva opětovně zdůrazňuje, že při úpravě postavení právnických osob se uplatňuje východisko, že právnické osoby vytvářejí lidé proto, aby sloužily jejich zájmům. Nefinguje se tudíž rovnost obou skupin subjektů, neboť ta fakticky není a v řadě případů není ani možná. Zjevný rozdíl je v konstrukci osobních práv, dále se jedná o rozsáhlou oblast práva rodinného a dědického, nehledě k tomu, že ani při určitých typech smluv nemohou právnické osoby jako určitá smluvní strana vůbec vystupovat.

126. Toto východisko zdůrazňuje důvodová zpráva i v souvislosti s úpravou statusových otázek osob. Občanský zákoník dle důvodové zprávy odlišuje nahlížení práva na lidi jako fyzické osoby a na právnické osoby jako subjekty umělé (fiktivní). Občanský zákoník tak jen bere na vědomí, že člověk je subjekt přirozených práv, jež zákon může jen respektovat a uznat a případně, v zájmu celku a racionálního uspořádání a fungování demokratické společnosti, omezit (regulovat), kdežto právnickou osobu, aby se subjektem práva stala, musí zákon za takovou prohlásit a konstituovat. Osnova tudíž odmítá antropologizaci právnických osob a bere za své hledisko, že právnické osoby jsou umělé lidské útvary, které jsou vytvořeny proto, aby sloužily zájmům člověka, nikoli proto, aby mu byly ve všem postaveny naroveň; rovnost fyzických a právnických osob přichází v úvahu jen v majetkových otázkách, a to ještě ne ve všech.

Názory právní teorie

127. V současnosti nepanuje ve vztahu k otázce odčinění nemajetkové újmy způsobené v důsledku neoprávněného zásahu do pověsti právnické osoby podle účinné právní úpravy v právní teorii jednota.

128. V odborné literatuře je zpravidla zastáván buď výslovný názor, podle kterého odčinění nemajetkové újmy za dané situace nemůže být úspěšně požadováno (srov. Svejkovský, J.: § 135. In: Svejkovský, J., Deverová, L. a kol: Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 43. Chaloupková, H., Holý, P., Urbánek, J. Mediální právo. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 375. Pilík, V.: Pojetí a úprava ochrany právní osobnosti právnických osob v občanském právu. Právní rozhledy, roč. 2016, č. 13-14, str. 457 – 466. Dobrozemský, V.: Ochrana

názvu nevýdělečné organizace a jméno člověka v názvu. Unes – účetnictví neziskového sektoru, roč. 2009, č. 7, str. 7), popřípadě není toto právo uváděno ve výčtu práv vyplývajících z neoprávněného zásahu do pověsti právnické osoby podle § 135 o. z. (srov. Lasák, J.: § 135. In: Lavický, P. a kol: Občanský zákoník. Obecná část. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 716. Pospíšil, M.: Právní úprava názvů podnikatelů – stručné porovnání s minulou právní úpravou. Obchodní právo, roč. 2014, č. 5, str. 176).

129. Autoři delikt neoprávněného zásahu do pověsti právnické osoby zpravidla neuvádějí ani mezi případy zvlášť zákonem stanovené povinnosti odčinit nemajetkovou újmu ve smyslu § 2894 odst. 2 o. z. (srov. Bezouška, P.: § 2894. In: Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 1498. Melzer, F.: § 2894. In: Melzer, F., Tégl, P. a kol.: Občanský zákoník. Velký komentář. Svazek IX, § 2894-3081. Praha: Leges, 2018, str. 44. Hrádek, J.: § 2894. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol.: Občanský zákoník VI. Komentář. Svazek VI. Praha: Wolters Kluwer, 2014, str. 871, včetně přepracované podoby uveřejněné v informačním systému ASPI), popř. uvádějí, že ustanovení § 2894 odst. 2 o. z. stanoví uzavřený výčet případů otevřený pouze ve směru dohody stran, pro nějž nelze použít analogii a na ni založit povinnost k náhradě nemajetkové újmy (srov. Tichý, L., Hrádek, J.: Deliktní právo. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 124 a 292).

130. Spíše výjimečně je mezi autory právo na odčinění nemajetkové újmy se zásahem do pověsti právnické osoby spojováno, a to buď bez bližšího zdůvodnění (srov. Dvořák, T.: § 135. In Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol.: Občanský zákoník I. Komentář. Svazek I. Praha: Wolters Kluwer, 2014, str. 437), nebo s odkazem na judikaturu podle předchozí právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 (srov. Zůbek, J.: K právu nástupce poškozeného na přiznání nemajetkové újmy v adhezním řízení. Trestní právo, roč. 2021, č. 2, str. 11).

Posouzení existence tzv. otevřené nepravé (teleologické) mezery v právu a přímé použitelnosti ustanovení mezinárodní smlouvy

131. Na základě shora uvedených východisek dospěl dovolací soud k názoru, že existenci tzv. otevřené nepravé (teleologické) mezery v právu ve vztahu k právu právnické osoby na odčinění nemajetkové újmy způsobené neoprávněným zásahem do její pověsti nelze podle účinné právní úpravy dovodit.

132. Předně je třeba zohlednit, že ze samotné ústavní garance dobré pověsti podle čl. 10 Listiny základních práv a svobod nevyplývá nezbytnost její zákonné ochrany (právě) prostřednictvím soukromého práva právnické osoby na odčinění (přiměřené zadostiučinění) nemajetkové újmy způsobené neoprávněným zásahem do její pověsti. Nelze tak dospět k závěru, že by na základě ústavní ochrany základních práv a svobod bylo třeba absenci zákonem požadovaného zvláštního stanovení tohoto zásahu jako důvodu pro vznik práva právnické osoby na odčinění nemajetkové újmy (§ 2894 odst. 2 o. z.) překlenout ústavně konformním výkladem.

133. Nelze ostatně ani uzavřít, že by předmětné právo právnické osoby mohlo být považováno za součást evropské kontinentální konvence soukromého práva, k níž se účinná právní úprava v občanském zákoníku přihlašuje. To vyplývá především ze shora uvedeného přeshraničního srovnání evropských národních právních úprav, jež obsahují široké spektrum přístupů k této problematice. Právo na odčinění nemajetkové újmy je právnickým osobám v těchto úpravách přiznáváno spíše výjimečně, a nelze ho tak považovat za standardní součást kontinentálních soukromoprávních tradic. Tomu pak odpovídá i znění citovaných nadnárodních (akademických) projektů unifikace (evropského) soukromého práva, které otázku odčinění nemajetkové újmy právnických osob v důsledku neoprávněného zásahu do jejich pověsti ponechávají otevřenou.

134. Právo právnické osoby na odčinění nemajetkové újmy způsobené v důsledku neoprávněného zásahu do pověsti nelze považovat ani za tradiční institut tuzemského soukromého práva, jak se vyvíjelo do roku 1948, z něhož účinná právní úprava v občanském zákoníku koncepčně vychází. Mimo toto období bylo předmětné právo právnickým osobám přiznáno pouze v období od 1. 2. 1992 do 31. 12. 2013 podle předchozí právní úpravy v občanském zákoníku, s jehož koncepcí se v obecné rovině účinná právní úprava opírající se o přístupové hledisko diskontinuity záměrně rozchází.

135. Nelze rovněž pominout zásadní odlišnost mezi samotnou právní podstatou přirozených práv člověka chráněných v účinném soukromém právu absolutním osobnostním právem podle § 81 a násl. o. z. a ochranou některých práv právnických osob osobní povahy, jimž je zákonem přiznána soukromoprávní ochrana podle § 135 o. z. Toto rozlišení je zdůrazňováno rovněž ve shora citované rozhodovací praxi dovolacího soudu. Přihlašuje se k němu též odůvodnění účinné právní úpravy v občanském zákoníku, a to již samotným terminologickým odlišením těchto různých kategorií právních hodnot, jak uvedeno shora. Na tom nic nemění, že ochrana těchto odlišných právních hodnot je v obou případech realizována v účinné zákonné úpravě prostřednictvím soukromých práv absolutní povahy, v důsledku čehož může být (a zpravidla i bývá) posuzování podmínek samotné neoprávněnosti (nezákonnosti) zásahu do těchto soukromých práv obdobné.

136. Pro řešení posuzované otázky je rovněž významné, že účinná právní úprava stojí v souvislosti s uplatňováním antropocentrického pojetí soukromého práva zřetelně na rozlišování mezi právním postavením osob fyzických a osob právnických, jež vyplývá z občanským zákoníkem akceptované přirozené nerovnosti mezi fyzickými osobami, jako živými bytostmi nadanými nezadatelnými přirozenými právy, a právnickými osobami, jako organizačními útvary vytvořenými člověkem a sloužícími jeho zájmům, jimž pozitivní právo jejich právní osobnost pouze poskytuje (může poskytovat).

137. Účinná právní úprava tudíž dle úmyslu zákonodárce nesměřuje k tomu (resp. nefinguje takový stav), aby v právním postavení fyzických osob a právnických osob bylo dosaženo rovnosti, což platí především v oblasti osobních práv, kde existence takové rovnosti je ze samotné podstaty obou skupin právních subjektů fakticky vyloučena a v řadě případů není právně dosažitelná.

138. Tomuto koncepčnímu východisku účinné právní úpravy se proto nijak nepříčí zákonné omezení podmínek vzniku deliktního závazku k odčinění nemajetkové újmy pouze na případy zvlášť zákonem stanovené, a tudíž ani stanovení odlišného okruhu případů vzniku tohoto závazku ve prospěch osob fyzických na straně jedné a osob právnických na straně druhé (není-li výslovně ujednáno jinak). Existence odlišného rozsahu odškodňování nemajetkové újmy pro fyzické a právnické osoby proto nemůže představovat ani diskriminační postup vůči jedné z těchto skupin subjektů práv.

139. Ze shora uvedeného rovněž vyplývá, že ze samotné skutečnosti, že fyzickým osobám je podle § 2956 a násl. o. z. zákonem přiznáno právo na odčinění nemajetkové újmy způsobené zásahem do jejich přirozených práv (chráněných absolutním osobnostním právem podle ustanovení první části občanského zákoníku), není důvod dovozovat, že by zákonodárcem zároveň bylo (resp. muselo být) přiznáno právo na náhradu nemajetkové újmy rovněž osobám právnickým v souvislosti se zásahem do jejich (oproti absolutnímu osobnostnímu právu fyzických osob povahově odlišného) práva na ochranu pověsti. Ostatně stanovení tohoto práva ve smyslu § 2894 odst. 2 o. z. ve prospěch právnických osob bylo zvažováno jak v průběhu legislativních prací na samotné osnově občanského zákoníku, tak i při přípravě novelizace občanského zákoníku v roce 2014, nicméně v obou případech byl průběhu dalších legislativních prací tento záměr zákonodárcem opuštěn.

140. Proto dovolací soud dospěl ze shora uvedených důvodů k závěru, že situace, kdy zákonodárce nezahrnul neoprávněný zásah do pověsti právnické osoby do okruhu zvlášť stanovených případů, se kterými zákon spojuje právo na odčinění nemajetkové újmy ve smyslu § 2894 odst. 2 o. z.,

nepředstavuje tzv. otevřenou nepravou (teleologickou) mezeru v právu. Je tomu tak proto, že zde není takové zákonné ustanovení, u něhož by ze skutkové podstaty popsané v jeho hypotéze vyplýval takový následek stanovený v jeho dispozici, jenž by se měl vzhledem k teleologii tohoto ustanovení vztahovat (vzhledem k hodnotám a principům, na nichž je založen právní řád) i na deliktní závazek odčinění nemajetkové újmy právnické osoby v důsledku neoprávněného zásahu do její pověsti.

141. Konečně existence práva právnické osoby na odčinění nemajetkové újmy v důsledku neoprávněného zásahu do její pověsti nevyplývá ani z ratifikovaných a vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána. Rovněž v právu unijním není tato problematika harmonizována. Uvedený závěr je rovněž možno považovat za souladný i se shora citovanou rozhodovací praxí Evropského soudu pro lidská práva a jeho výkladu Úmluvy, podle kterého samotná existence práva právnických osob na dobrou pověst a jeho rozsah jsou diskutabilní, neboť je třeba spatřovat rozdíl mezi dobrou pověstí právnické osoby a člověka. Navíc i ve vztahu k samotné ochraně pověsti fyzických osob mají dle Evropského soudu pro lidská práva členské státy prostor pro uvážení, pokud jde o prostředky, které poskytují podle vnitrostátního práva. Tím spíše pak tento závěr musí platit pro ochranu pověsti osob právnických.

142. Proto z ratifikovaných a vyhlášených mezinárodní smluv, jimiž je Česká republika vázána, nevyplývá její závazek k ochraně tohoto práva právnických osob, a tudíž existenci tohoto práva nelze dovodit ani z žádného přímo použitelného ustanovení takové mezinárodní smlouvy.

143. Proto lze na základě shora uvedených východisek uzavřít, že podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 nemá právnická osoba právo na odčinění nemajetkové újmy způsobené (samotným) neoprávněným zásahem do své pověsti podle § 135 odst. 2 o. z.

144. Tím však zároveň není vyloučeno, aby v případě, kdy je povinnost k odčinění nemajetkové újmy vzniklé právnické osobě zvlášť zákonem stanovena ve smyslu § 2894 odst. 2 o. z. (jak jsou tyto případy uvedeny příkladem shora), zohledňovalo přiměřené zadostiučinění k odčinění nemajetkové újmy též takové poškození pověsti právnické osoby, k němuž v této souvislosti došlo (tj. např. poškození pověsti právnické osoby v hospodářské soutěži v důsledku nekalosoutěžního jednání jiného soutěžitele).

145. Vzhledem k přípustnosti dovolání dovolací soud podle § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. rovněž přezkoumal, zda řízení nebylo v rozsahu, v němž je dovolání přípustné, postiženo vadami uvedenými v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i jinými vadami řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a shledal, že řízení před soudy obou stupňů takovými vadami netrpí.

146. Ze shora uvedených důvodů plyne, že dovolání žalovaného v rozsahu, v němž napadá rozsudek odvolacího soudu o povinnosti žalovaného odstranit předmětný text z webových stránek žalovaného, není přípustné. Dovolací soud je proto v tomto rozsahu podle ustanovení § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

147. Nicméně rozhodnutí odvolacího soudu v části, v níž bylo vyhověno nároku žalobkyně na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění k odčinění nemajetkové újmy (uveřejněním omluvy na webových stránkách žalovaného a jejím zasláním žalobkyni), neobstojí, neboť odvolací soud posoudil zjištěný skutkový stav (jenž sám dovolacímu přezkumu ve smyslu § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. nepodléhá), podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá.

148. Proto dovolací soud s ohledem na výše uvedené dospěl k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu není v předmětné části správné a dovolání je důvodné. Z toho důvodu napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) v této části zrušil.

149. Právní názor dovolacího soudu je pro odvolací soud závazný (§ 243g odst. 1 věta první o. s. ř.). O náhradě nákladů řízení včetně tohoto dovolacího řízení rozhodne soud v rozhodnutí, jímž se řízení u něho končí.